

Aan
De minister van Financiën van Curaçao

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum
7 december 2023
Ons kenmerk
Cft 202300131
Pagina
1/9

Uw kenmerk

Bijlage
2

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Advies bij de Nota van Wijziging op de ontwerpbegroting 2024 van Curaçao

Geachte heer Silvania,

Het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) adviseerde op 1 september 2023 bij de ontwerpbegroting (OB) 2024 van Curaçao.¹ Het Cft constateerde dat de OB, door het ontbreken van de cijfermatige verwerking van de herfinanciering van de liquiditeitssteun en de oplossing voor de problemen bij pensioenverzekeraar ENNIA, onvolledig was.

U gaf aan een Nota van Wijziging (NvW) te zullen opstellen om deze punten alsnog in de OB te verwerken. Op 23 november 2023 ontving het Cft deze NvW. U verzocht het Cft om op basis van artikel 11 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) te adviseren bij de NvW. Hierbij ontvangt u dit advies van het Cft.² In bijlage 1 van deze brief vindt u een nadere uitleg en cijfermatige onderbouwing bij dit advies.

Oordeel

In de NvW is vanaf 2027 een jaarlijkse overdracht van (maximaal) ANG 30 miljoen ten behoeve van de gecontroleerde afwikkeling van ENNIA verwerkt. Dit past binnen de gepresenteerde meerjarenraming. Het Cft begrijpt dat de gecontroleerde afwikkeling momenteel verder wordt uitgewerkt, en verzoekt over de uitgewerkte oplossing nader te worden geïnformeerd.

In de NvW zijn de rentelasten, ANG 46 miljoen per jaar, uit hoofde van de herfinanciering van de liquiditeitssteunlening opgenomen. Curaçao houdt deze rentelasten in de NvW meerjarig (2024-2027) gelijk op het hoge tarief. Dit ondanks de toezegging van Nederland om de herfinanciering om te zetten in een langjarige lening tegen een lager rentetarief, wanneer de oplossing voor ENNIA door Nederlandse experts als financieel solide en duurzaam is beoordeeld.

Het Cft acht het van groot belang dat deze oplossing voor ENNIA er zo snel mogelijk komt, zodat de rentelasten al in 2024, en meerjarig, kunnen worden verlaagd.

Met de NvW verhoogt Curaçao de personeelslasten structureel als gevolg van de indexering van de salarissen van ambtenaren en gelijkgestelden over 2019 en 2020. In de OB 2024 nam Curaçao reeds lasten voor het toekennen van de indexering en een loontrede op.³ Deze bedragen worden met de NvW verder verhoogd. Het Cft wijst erop dat de begrote personeelslasten substantieel hoger zijn dan de verwachte realisatie over 2023.⁴ Het Cft uit zijn zorgen over de ophoop van de personeelslasten.

Ondanks dat Curaçao met de NvW in de periode 2024-2027 overschotten op de gewone dienst begroot, houdt het Cft zorgen bij de begroting. De overschotten komen grotendeels voort uit de baten van de vergunningenfee voor kansspel aanbieders. De daarvoor benodigde wetgeving is nog steeds niet aangenomen. Het Cft dringt aan op spoedige implementatie, zodat deze baten ook daadwerkelijk in 2024 en meerjarig zullen worden gerealiseerd. Ook bevat de begroting met de NvW nog steeds de door het Curaçao Medical Center (CMC) te betalen rentebaten en aflossingen. Vanwege de precaire financiële situatie waarin het ziekenhuis verkeert, is het risico groot dat deze betalingen niet zullen plaatsvinden. In de ontwerp-begrotingswijziging 2023 werden deze betalingen daarom al wel afgevoerd.⁵ Daarnaast benadrukt het Cft nogmaals de noodzaak om op zeer korte termijn tot een oplossing te komen voor de financiële problematiek van het CMC om een deconfiture te voorkomen. In dit kader verzoekt het Cft Curaçao (nogmaals) om reeds nu een voorziening voor de lening van het land aan het CMC in de begroting op te nemen.

Gegeven deze onzekerheden in de raming voor 2024 en de afwezigheid van voldoende mitigerende maatregelen, vindt het Cft het bijzonder risicovol dat Curaçao, naast de personeelslasten, ook de lasten voor goederen en diensten structureel verhoogt. Deze verhoging is onder meer het gevolg van een inflatiecorrectie van circa acht procent, terwijl in 2024 circa drie procent inflatie wordt verwacht. Het Cft adviseert in ieder geval de omvang van de inflatiecorrectie opnieuw te bezien, en ook kritisch te bezien hoe de lasten voor de goederen en diensten verder kunnen worden verlaagd.

Door de sterk oplopende rentelasten in 2024, verwacht het Cft dat Curaçao de rentelastnorm van de Rft zal benaderen. Om te kunnen vaststellen of de rentelasten binnen de rentelastnorm blijven, zal Curaçao nog moeten rapporteren over de cijfers van de collectieve sector over 2021 en 2022.⁶ Het Cft wees Curaçao al meerdere malen op deze wettelijke verplichting. Zolang deze rapportage ontbreekt, kan het Cft zich geen oordeel vormen of aan de criteria voor het aangaan van nieuwe leningen wordt voldaan.

Het Cft wijst erop dat de kapitaaldienst in de periode 2024-2027 negatieve saldi toont. De ontvangsten op de kapitaaldienst zijn onvoldoende om de investeringsuitgaven en de contractueel overeengekomen aflossingen op leningen te dekken. Curaçao dekt deze tekorten op de kapitaaldienst met de begrote overschotten op de gewone dienst, hetgeen de druk om deze overschotten ook daadwerkelijk te realiseren, verhoogt.

Zo past Curaçao voor 2024 al een noodgreep toe door ANG 14 miljoen baten op te nemen uit een vrijval van een reservering van het verwachte positieve resultaat over 2023. Zonder deze vrijval van reservering zou er in 2024 onvoldoende overschot op de gewone dienst resteren om het tekort op de kapitaaldienst te dekken. Het Cft acht de reservering niet in lijn met de uitgangspunten van de Rft, en verzoekt Curaçao deze van de begroting af te voeren. Het daardoor ongedekte tekort op de kapitaaldienst in 2024 kan Curaçao dekken door nog in 2023 over te gaan tot (vervroegde) aflossing.⁷

Los van deze technische overweging is het sowieso gewenst dat Curaçao zo snel mogelijk tot schuldaflossing komt. Niet alleen met het oog op de gewenste verlaging van de rentelasten, maar ook om de verhoogde schuldquote terug te brengen.⁸ Vooralsnog zet Curaçao vooral in op herfinanciering, onder meer van de obligatielening uit 2010 van ANG 140 miljoen die in 2025 afgelost moet worden. De ruime liquiditeitspositie van het land zou voldoende mogelijkheden moeten bieden om zowel economisch rendabele investeringen te financieren, en tegelijkertijd te komen tot deze schuldaflossing. Het Cft verzoekt Curaçao daarom een meerjarige liquiditeitsplanning te presenteren.

Op basis van artikel 11 van de Rft adviseert het Cft u om de volgende aanpassingen in de NvW aan te brengen, voordat deze wordt aangeboden aan de Staten:

1. Licht in de NvW toe wanneer de oplossing voor ENNIA aan Nederland zal worden voorgelegd, waarbij het uitgangspunt is dat de rentelasten al in 2024 kunnen worden verlaagd.
2. Voer de ANG 14 miljoen baten uit de reservering van het overschot 2023 af van de begroting.
3. Onderbouw de raming van de baten uit de kansspelvergunningenfee. Neem een tijdsplanning op waaruit blijkt wanneer deze baten in 2024 worden gerealiseerd.
4. Voer de voor 2024 begrote rentebaten en aflossingen te ontvangen van het CMC af van de begroting. Tref een voorziening voor de lening van het land aan het CMC.
5. Pas de inflatiecorrectie op de post goederen en diensten aan op basis van recente economische cijfers. Identificeer mogelijkheden om de lasten voor goederen en diensten verder neerwaarts bij te stellen.
6. Licht in de NvW toe wanneer de rapportages over de schuld cijfers en rentelastnorm van de collectieve sector 2021 en 2022 worden opgeleverd.
7. Evalueer de totale liquiditeitspositie van het land en identificeer mogelijkheden voor aflossing van de obligatielening van ANG 140 miljoen in 2025. Verwerk deze in een meerjarige liquiditeitsplanning.

Toelichting

Op 21 augustus 2023 uitte het Cft zijn bezorgdheid over de tot dan voorliggende oplossing voor de problemen bij ENNIA.⁹ Deze oplossing, bestaande uit een volledige herkapitalisatie van het bedrijf met van Nederland aan Curaçao geleende gelden, zou voor Curaçao leiden tot een overschrijding van de rentelastnorm van de Rft. Dit zou de mogelijkheden voor Curaçao om de komende jaren economisch rendabele investeringen te financieren ernstig beperken.

Het Cft herhaalde deze boodschap in zijn advies bij de OB 2024. Curaçao, Sint Maarten en de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS) als toezichhouder en huidige bestuurder van ENNIA, hebben vervolgens gekozen voor een alternatief scenario, waarin ENNIA gecontroleerd wordt afgewikkeld. In dit kader zal Curaçao vanaf 2027 een jaarlijkse overdracht van (maximaal) ANG 30 miljoen ter beschikking stellen. Deze overdracht is in de NvW verwerkt.

De op 10 oktober 2023 afgelopen liquiditeitssteunlening van ANG 911 miljoen aan Curaçao is kortlopend door Nederland geherfinancierd, tegen een rente van 5,1 procent.¹⁰ Curaçao verwerkt met de NvW deze herfinanciering meerjarig in de OB. Curaçao gaat er hierbij vanuit dat de rente in de periode 2024-2027 5,1 procent zal blijven bedragen. De herfinanciering kan worden omgezet in een langjarige lening tegen de rente die Nederland betaalt (met een kleine risico-opslag), wanneer de oplossing voor ENNIA door Nederlandse experts als financieel solide en duurzaam is beoordeeld. Bij een positief oordeel zal de lagere rente met terugwerkende kracht ingaan vanaf het moment dat het ENNIA-akkoord aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is aangeboden. Curaçao heeft een groot belang bij het verkrijgen van een lage rente. Niet alleen omdat de hoge(re) rentelasten andere, productieve overheidsuitgaven verdringen, maar ook om de eerder genoemde problematiek met de rentelastnorm te voorkomen. Het Cft roept Curaçao daarom op om de uitgewerkte oplossing voor ENNIA zo snel mogelijk aan Nederland voor te leggen, zodat de rentelasten al in 2024, en meerjarig, kunnen worden verlaagd. Tevens verzoekt het Cft Curaçao nadrukkelijk om in de NvW de gevolgen van de herfinanciering voor de rentelastnorm te calculeren.

Met de NvW verhoogt Curaçao de personeelslasten structureel als gevolg van de indexering van de salarissen van ambtenaren en gelijkgestelden in 2019 en 2020. De totale lasten voor het uitkeren van de indexering en het toekennen van een loontrede lopen op van ANG 51 miljoen in 2023 tot ANG 94 miljoen in 2027. Ook de overdrachten aan het bijzonder onderwijs stijgen als gevolg van de indexering. Het Cft uit zijn zorgen over de oploop van de personeelslasten. Deze stijging staat haaks op de doelstellingen van de regeling Vervroegde Vrijwillige Uitstroom en de maatregelen in het Landspakket op het gebied van rationalisering van het ambtenarenapparaat. Op basis van de verwachte realisatie over 2023 stelt het Cft vast dat de begrote vacatureruimte nog niet volledig wordt ingevuld. Het Cft geeft Curaçao in overweging de raming van de personeelslasten voor 2024 hierop aan te passen.

Vanaf 2024 begroot Curaçao structureel ANG 40 miljoen aan baten uit de vergunningenfee voor kansspelaanbieders. Curaçao zou deze vergunningenfee al in 2022 introduceren, maar verwacht nu dat de onderliggende Landsverordening op de Kansspelen medio 2024 in werking zal treden. Het Cft uit al geruime tijd zijn zorgen over het vertraagde wetgevingstraject en verzocht Curaçao het risico dat de raming voor 2024 niet volledig wordt gerealiseerd in de NvW te adresseren. Curaçao gaf geen gehoor aan dit verzoek.

Curaçao begroot in de periode 2024-2027 nog steeds zowel rentebaten als aflossingen te ontvangen van het CMC. Het CMC lost vanwege zijn precaire financiële situatie echter al sinds juni 2020 niet meer af aan het land en betaalt ook geen rente. Nu een oplossing voor de financiële situatie van het CMC nog altijd niet voorhanden is,¹¹ dient Curaçao naar het oordeel van het Cft de begrote rentebaten en aflossingen van de begroting 2024 af te voeren. Bovendien acht het Cft een voorziening voor de lening van het land aan het CMC noodzakelijk.

Met de NvW verlaagt Curaçao de in de OB 2024 opgenomen dotaties aan het schommelfonds, met name als gevolg van verbeterde premie-inning. Ondanks deze bijstelling, begroot Curaçao vanaf 2025 nog steeds oplopende dotaties aan het schommelfonds. Het Cft wijst erop dat, mede in het kader van het Landspakket, diverse beleidsvoorstellen zijn gedaan om meerjarige dotaties aan het schommelfonds op korte termijn te voorkomen. Het Cft vraagt ook aandacht voor de maatregelen die in het kader van het Landspakket zijn uitgewerkt om de lange termijn houdbaarheid van het sociale zekerheidsstelsel te borgen. Het baart het Cft zorgen dat de urgentie van zowel de korte als lange termijn maatregelen om de uitgaven aan sociale zekerheid te verlagen minder gevoeld lijkt te worden, als gevolg van de verbeterde premie-inning.

Curaçao begroot op de kapitaaldienst in de periode 2024-2027 jaarlijks nieuw aan te trekken leningen voor investeringen. Curaçao gaat verder uit van volledige herfinanciering van de obligatielening uit 2010 van ANG 140 miljoen die in 2025 afgelost moet worden. Het Cft wijst in dit kader op de sterke liquiditeitspositie van Curaçao. Het saldo liquide middelen bedraagt ultimo september 2023 ANG 291 miljoen. Het Cft verzoekt Curaçao al langer om inzicht te verschaffen in zijn liquiditeitsplanning op (middel)lange termijn, zodat een integrale afweging kan worden gemaakt tussen de inzet van liquide middelen en het aantrekken van nieuwe leningen voor investeringen, en schuldaflossing.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

Drs. L.M.C. Ongerling

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Curaçao
De secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Curaçao

Bijlage 1: Meerjarige overzichten gewone dienst en kapitaaldienst

In tabel 1 is de realisatie weergegeven van de gewone dienst voor 2021 en 2022. Daarnaast geeft tabel 1 de jaarprognose van Curaçao voor 2023 weer en de meerjarenraming voor de periode 2024-2027.

Tabel 1: Meerjarig overzicht gewone dienst (in miljoenen ANG)¹²

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten	1.502	1.779	1.767	1.934	1.963	2.027	2.084
Belastingen	1.321	1.561	1.597	1.671	1.723	1.781	1.833
Schenken en subsidies	38	51	19	20	20	20	20
Andere baten	143	152	151	189	181	186	191
Kansspel vergunningenfee	0	0	0	40	40	40	40
Vrijval reserve/voorziening	0	15	0	14	0	0	0
Lasten	1.865	1.745	1.746	1.902	1.921	1.961	2.052
Beloning van personeel	435	417	440	503	508	527	546
Goederen en diensten	214	240	229	269	267	268	268
Afschrijving vaste activa	76	71	91	91	94	94	94
Interest	68	67	78	118	118	118	118
Subsidies & Overdrachten	485	452	386	408	413	417	423
Overdracht aan ENNIA	0	0	0	0	0	0	30
Sociale zekerheid	572	498	503	500	498	496	496
Andere lasten	16	0	5	14	15	15	15
Dotatie schommelfonds	0	0	0	0	8	25	61
Dotatie reserve	0	0	14	0	0	0	0
Resultaat	-363	34	21	32	42	66	32

Bron: conceptjaarrekening 2022, prognose 2023, en nota van wijziging op de ontwerpbegroting 2024 van Curaçao.

Baten

De baten stijgen in 2024 met ANG 167 miljoen ten opzichte van de jaarprognose 2023, van ANG 1.767 miljoen in 2023 tot ANG 1.934 miljoen in 2024. Deze toename wordt met name verklaard door hogere belastingbaten (ANG 74 miljoen), hogere andere baten waaronder dividenduitkeringen en baten uit het speelvergunningrecht voor de exploitatie van casino's (ANG 25 miljoen), de introductie van de vergunningenfee voor kansspelaanbieders (ANG 40 miljoen), en de vrijval van de gedeeltelijke reservering van het verwachte overschot in 2023 (ANG 14 miljoen).

De belastingraming is, conform het advies van het Cft, gebaseerd op de meest recente groeicijfers,¹³ en realisatiecijfers tot en met oktober 2023. Ten opzichte van de in de OB opgenomen belastingraming leidt dit tot een opwaartse bijstelling van de belastingraming in 2024 van ANG 54 miljoen, olopend tot ANG 62 miljoen in 2027. Het Cft acht deze raming realistisch.

Curaçao verwerkt met de NvW ANG 25 miljoen aan incidentele baten uit het speelvergunningrecht voor de exploitatie van casino's in de OB. Dit vergunningrecht wordt door de Gaming Control Board geïnd, maar is niet volledig afgedragen aan het land in de afgelopen jaren. Dit wordt nu gecorrigeerd.

Curaçao raamt vanaf 2024 structureel ANG 40 miljoen aan baten uit de vergunningenfee voor kansspelaanbieders.

Lasten

Met de NvW verhoogt Curaçao de lasten per saldo met ANG 60 miljoen in 2024 ten opzichte van de OB 2024. De lastenverhogingen zien op de rentelasten (+ANG 47 miljoen), de personeelslasten (+ANG 28 miljoen), en de post overdrachten (+ANG 6 miljoen).

De lasten stijgen in 2024 met ANG 156 miljoen ten opzichte van de jaarprognose 2023, van ANG 1.746 miljoen in 2023 tot ANG 1.902 miljoen in 2024. De toename wordt met name verklaard door hogere personeelslasten, hoger verbruik van goederen en diensten, hogere rentelasten door verwerking van de herfinanciering van de liquiditeitssteunlening en hogere subsidies en overdrachten.

Curaçao begroot voor 2024 ANG 503 miljoen aan personeelslasten, een toename van ANG 63 miljoen ten opzichte van 2023. Deze toename wordt grotendeels verklaard door de indexering van de salarissen van ambtenaren en gelijkgestelden en het toekennen van een loontrede of een lumpsum. De toename van de personeelslasten in 2024 wordt daarnaast verklaard door een reservering van ANG 18 miljoen voor invulling van 223 vacatures. Het Cft merkt op dat een (groot) deel van deze vacatures ook was opgenomen in de begroting 2023 en dat invulling van de vacatures een uitdaging vormt.

Het verbruik van goederen en diensten stijgt in 2024 met ANG 40 miljoen ten opzichte van de jaarprognose 2023. Het hoge verbruik op deze post blijft een punt van zorg. De toename is het gevolg van een inflatiecorrectie (ANG 18 miljoen), de uitvoeringskosten voor het toezicht op de kansspelsector conform de LOK (ANG 15 miljoen) en lasten voor de digitalisering van het onderwijs (ANG 10 miljoen).

Kapitaaldienst

In tabel 2 is de realisatie weergegeven van de kapitaaldienst voor 2021 en 2022. Daarnaast geeft tabel 2 de jaarprognose voor 2023 weer, alsmede de meerjarenraming voor de periode 2024-2027.

Curaçao wijzigt met de NvW de voor de periode 2024-2027 begrote investeringen niet. Curaçao begroot in totaal ANG 133 miljoen aan investeringen in 2024, deels op basis van een stelpost voor 'onvoorzien kapitaaluitgaven'. Curaçao licht de voorgenomen investeringen toe in de OB, maar een meerjarig investeringsplan alsmede de samenhang met de opgaven uit het Landspakket ontbreken. Curaçao trekt voor een deel van deze investeringen (ANG 62 miljoen) nieuwe leningen aan.

Het Cft wees eerder op de sterk verbeterde liquiditeitspositie van Curaçao en verzocht Curaçao een liquiditeitsplanning op te zetten.

In de periode 2024-2027 begroot Curaçao jaarlijks ANG 14 miljoen aan te ontvangen aflossingen op uitgegeven leningen. ANG 9 miljoen hiervan betreft de gedeeltelijke aflossing van de lening, die door het land aan het CMC is verstrekt ten behoeve van de bouw van het ziekenhuis. De precaire financiële situatie van het CMC leidt ertoe dat aflossingen op deze lening niet worden ontvangen.

De liquiditeitssteunlening van ANG 911 miljoen is kortlopend, voor de periode van een jaar, geherfinancierd. Curaçao neemt deze herfinanciering echter in de begroting op als een twintigjarige annuïtaire lening. Deze structuur is echter nog afhankelijk van, onder meer, een akkoord op de oplossing voor ENNIA. Het Cft verzoekt Curaçao de NvW hierop aan te passen.

Tabel 2: Meerjarig overzicht kapitaaldienst (in miljoenen ANG)¹⁴

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Ontvangsten	518	1.041	1.055	177	340	185	161
Afschrijvingen	76	71	91	91	94	94	94
Reserves/voorzieningen	16	0	0	0	0	0	0
Ontvangen aflossingen	13	12	3	14	14	14	14
Aflossingen Girobank	0	48	50	11	11	11	11
Aangegeve geldleningen	244	0	0	62	81	66	42
Lening NL/Girobank	170	0	0	0	0	0	0
Herfinanciering	0	911	911	0	140	0	0
Uitgaven	228	1.100	1.065	210	369	215	193
Investerings	45	121	90	133	156	141	117
Reserves/voorzieningen	3	13	0	0	0	0	0
Kapitaalverstrekkingen/deelnemingen	1	0	0	0	0	0	0
Deelneming Girobank	170	0	0	0	0	0	0
Aflossingen lening NL/Girobank	0	48	50	11	11	11	11
Aflossing CBCS/Girobank	0	0	0	18	18	18	18
Aflossing (obligatie)lening NL	8	8	14	14	154	14	14
Aflossing liquiditeitssteun	0	911	911	33	29	30	32
Saldo	290	-59	-10	-33	-29	-30	-32

Bron: conceptjaarrekening 2022, prognose 2023, en nota van wijziging op de ontwerpbegroting 2024 van Curaçao.

Bijlage 2: Eindnoten

---

¹ Cft, kenmerk Cft 202300079, Advies bij de ontwerpbegroting 2024 van Curaçao, d.d. 1 september 2023.

² Het toetsingskader voor de beoordeling van de NvW wordt gevormd door de Rft aangevuld met de aanwijzing die de Rijksministerraad (RMR) op 12 juli 2019 heeft gegeven aan het bestuur van Curaçao en die op 24 november 2020 is bijgesteld. Staatsblad 2019, 279, Besluit van 12 juli 2019, houdende het geven van een aanwijzing aan het bestuur van Curaçao tot aanpassing van de begroting 2019, rekening houdend met de in artikel 15 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten genoemde normen. Bij besluit van 24 november 2020, nummer 2020002389, is bevestigd dat de aanwijzing na het Kroonberoep in stand blijft maar alleen nog zal bestaan uit het naleven van de aflossingsovereenkomst tussen het Algemeen Pensioenfonds Curaçao (APC) en het land Curaçao, waarbij het land zo mogelijk aanvullende aflossingen zal doen uit overschotten op de gewone dienst in de komende jaren. De OB die wordt aangeboden aan de Staten dient, conform artikel 11 lid 2 van de Rft, vergezeld te gaan van dit advies van het Cft, inclusief een toelichting op de wijze waarop rekening is gehouden met dit advies.

³ De lasten voor het toekennen van de indexering en trede begrootte Curaçao in de OB 2024 voor 2024 op ANG 22 miljoen, voor 2025 op ANG 39 miljoen, voor 2026 op ANG 54 miljoen en voor 2027 op ANG 67 miljoen.

⁴ Cft, kenmerk Cft 202300130, Reactie op de derde uitvoeringsrapportage 2023, d.d. 6 december 2023.

⁵ Cft, kenmerk Cft 202300093, Advies bij de ontwerpbegrotingswijziging 2023 van Curaçao, d.d. 14 september 2023.

⁶ Op basis van artikel 24 van de Rft rapporteert het bestuur van Curaçao uiterlijk 15 september over de uitgaven-, ontvangsten-, tekort- en schuld cijfers van de collectieve sector van het voorafgaande jaar. Op basis van deze rapportage kan een (dreigende) overschrijding van de (wettelijk gemaximeerde) rentelastnorm worden vastgesteld.

⁷ Dit zou een vervroegde aflossing van ANG 33 miljoen op de liquiditeitssteunlening kunnen zijn, welke aflossing nu op 9 oktober 2024 dient te worden betaald. De contractuele afspraken met Nederland bieden deze mogelijkheid.

⁸ De schuldquote van Curaçao per het einde van het derde kwartaal 2023 komt uit op 72 procent van het bruto binnenlands product. Zie Cft, kenmerk Cft 202300130, Reactie op de derde uitvoeringsrapportage 2023, d.d. 6 december 2023.

⁹ Cft, kenmerk Cft 202300073, ENNIA, d.d. 21 augustus 2023.

¹⁰ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, kenmerk 2023-0000631958, Akkoord herfinanciering covidlening Curaçao, d.d. 17 oktober 2023.

¹¹ Om te komen tot een overkoepelende oplossing voor de precaire financiële situatie van het CMC is de Regiegroep Sanering CMC-entiteiten ingesteld.

¹² In deze tabel is sprake van afronding op hele ANG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

¹³ CBCS, Economic Bulletin September 2023, d.d. september 2023.

¹⁴ In deze tabel is sprake van afronding op hele ANG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.